

Jmenuji se Leon Růžička. Narodil jsem se jako deváté dítě rodině Cikána – kotláře Aloise Růžičky. Ale zvláštní to radosti z takového přírůstku nebylo. A jakpak také? Práce nebyla, a což teprve pro Cikána! Pro něj bylo jen štvání od vesnice k vesnici. A kdo tehdy cítil s Cikánem, že i jemu pod snědou hrudí bije lidské srdce? Co bylo komu do toho, že byla bída i o kůrku chleba nebo holý brambor. A v této době jsem se narodil. Nikým zvláště nevitán. A přece jsem byl dítě, které chtělo žít.

Moji nejstarší sourozenci byli již výrostkové. V r. 1930 zemřel otec Růžička. A tak všechny starosti o nás zůstaly na naší dobré mamince. V této době bylo mně již šest roků. Žili jsme usazeni trvale v Lomu u Mostu. Nejstarší sourozenci měli již založeny vlastní rodiny. Závistivě jsem pohlížel na bílé kamarády, kteří chodili do školy a směli se učit. Jak bych rád býval zasedl též s nimi do školní lavice! Ale cikánské děti do školy nikde nechtěli. A tak jsem musel již jako malé dítě někdy velmi těžce pracovat. Ale už od mala jsem nechtěl přivykat životu mých rodičů. Toužil jsem stále po něčem lepším. Snil jsem o škole, o prostřeném stole, o rozzářeném vánočním stromku, jak jsem o tom slýchal.

A tak život plynul, až mi bylo patnáct let. To už byla na obzoru druhá světová válka. A tehdy si osud zahrál tvrdě s naší rodinou Růžičků.

V roce 1938 po obsazení našeho pohraničí fašisty a nacisty jsme se odstěhovali do Kladna. Naše rodina byla již malá. Byli jsme jen tříčlenná rodina. Matka, já a o dva roky starší bratr. Ostatní sourozenci měli již své vlastní rodiny. Ti žili ponejvíce v Peruci a Slavětíně. Pracovali jsme s bratrem u vysokých pecí Poldiny huti. Na naše mládí to byla práce namáhavá. Ruce jsme měli pokryty krvavými puchýři. Potom se ještě jednou setkala celá naše rodina. Ale to již bylo naposledy. A co jsme si tehdy všechno plánovali, jak a co bude, až se zbavíme těch fašistických stvůr!

Byl rok 1941. To již Němci začínají hromadně odvázet cikánské rodiny do koncentračních táborů. Ještě dnes nemůžu na ten osudný den zapomenout. Nenadáli jsme se, že to už bude tak brzy. Bylo přesně 6. 3. 1941. Zrovna jsme vstávali na ranní směnu. Bylo 4:45 ráno. Matka nám připravovala skrovnou svačinu a snídani. Já s Frantou jsme se oblékali. Tak jsme si nic netuše vyprávěli, co podnikneme tento den, když nás vyrušilo mocné zabouchání na dveře. Polekali jsme se, co se asi děje. Šel jsem otevřít. Sotva jsem odemknul, již mě odstrčí gestapáci: „Tak rychle, rychle, půjdete s námi!“ Krve by se v nás nedořezal, jak jsme se polekali. Frantík povídá: „Proč, co jsme udělali, nebo nás chcete povýšit?“ Ale gestapák mu uťal políček: „Povýšíme tě, ty spratku, ale na šibenici!“ Druhý povídá: „Anna Růžičková půjde s námi taky.“ To jsme se ještě víc polekali. Prosili jsme, aby ji, starou ženu, ušetřili všeho. Ale matka nechtěla. Její drahé děti že nemůže opustit, že to stejně není nic platné ty bestie prosit.

A tak jsme si směli vzít jen to nejnutnější a pláčem jsme ani neviděli, když jsme opouštěli náš milý domov. Jak jsme tu byli šťastni, co jsme se tu nasnili do budoucnosti! Ale ty bestie jsou bez citu. Pažbami pistolí nás postrkovali do „antona“. Jaká byla asi bolest mojí maminky, když věděla, kam nás vezou a co nás, její drahé, čeká. Ale přitom byla statečná.

A tak jsme byli odvezeni na kladenskou čtyřku. Tam nás od sebe oddělili a každý jsme musel být jinde. Jaké to bylo hrozné loučení! Nevěděli jsme, jestli se shledáme. Jak jen to bylo strašné, když jsme se loučili! Ale jak loučili! Ani jsme se nesměli naposledy obejmout a rozloučit. Jen jsme musili stát a mlčet,

jen oči za nás všechnu tu bolest vyjadřovaly. Ale to nebyla ani celá minuta a již nás odváděli do cel jako nějaké vrahy. A my jsme přece nikomu nic neudělali. Chtělo se nám žít. A zatím byla vinna jen naše pleť, že se těm lotrům nelíbila. Naše pleť jim byla překážkou, chtěli ji trýznit a vyhubit. A tím začal život vězňů.

Naše rodina se již nikdy neshledala. Každý jsme byl zavřen v jiné cele. Setkávali jsme se jen při společném výslechu. A že šéf kladenského gestapa Wiesman vládl krutě svým otrokům, to svědčily rány a modřiny na našich tělech. Kdo takový výslech neprožil, nikdy by nevěřil a věřit nebude, co všechno se odehrává. Při jednom takovém „výslechu“ jsem byl surovým gestapákem udeřen do obličeje. Padl jsem hlavou na zeď. Z úst a nosu mi tekla krev. Cítil jsem, že mám vyražený zub. Ale neplakal jsem, jen jsem měl srdce plné nenávisti k fašistům. Když jsem se trochu vzpamatoval, dostal jsem bití a kopanců, až jsem v mdlobě padl na zem. Oni mě polili vodou a vhodili do cely. Potom jsem byl odsouzen. Osvětím. Tak mě čekal koncentrák.

Tak 10. 3. 1941 jsem nastoupil cestu do Osvětimi. Tam jsem se setkal s rodinami svých sourozenců. Ale to bylo setkání! Tak jsme všichni, jen matku jsem marně hledal. Bylo nás i s dětmi 28 lidí, z toho 13 dětí. Sestra Terezka byla zoufalá. Nemohla mít děti. Po šestiletém manželství podnikla těžkou operaci. A teď, když se její sen splnil a za tři měsíce by se dítě narodilo, šla vstříc smrti.

Hned po dojetí vlakem na nás čekali dvěma řadami SS se psy až do Birkenau. Přišel ten krutý velitel, ten lidský vyvrhel, a dal rozkaz: „Všichni ven a postavit se do trojstupu jako vojáci!“ Ale než se všichni srovnali, tak jich SS mnoho pomlátili, protože moc málo nás rozumělo německy. A tak jsme každý šel, plno slz a vzteku, a nejvíc bylo dětí.

Po půl hodině došli jsme ku bráně, kde už čekali lágršucové, blokoví a štabiníkové. Tam vyrvali matkám děti. Jaký to byl hrozný pohled, když matky zápasily s SS o své děti, od kterých je chtěli odloučit. Viděl jsem, jak i sestra Fanda zápolí s SS, když jí chtěli vyrvat děti. Do jednoho vrazila, až zavrával. Ale to jí přišlo draho. Ihned po ní SS začal střílet. Tak to byla první mrtvá naší rodiny. S ní zahynulo i jedno dítě. Tehdy jsem si myslel, že to nepřežiji. Ani jsem pro slzy neviděl.

Co nás převzali, odešli s námi do jednoho z dřevěných baráků. Tam jsme se musili všichni do naha svléknout a šli jsme do druhého baráku, kde byla tzv. koupelna. Tam nás ostříhali dohola a musili jsme jít pod studenou sprchu. Však to nebylo nic příjemného, venku byla zima a mráz a my jsme se musili koupat ve studené vodě. Každý jsme se třásl zimou. Nejdřív šly ženy, děti a muži a to už jsme se žádný se svými drahými neshledal. Po tzv. koupeli byla fronta na oblek. Jeden za druhým jsme dostávali kabát, kalhoty, košili (někdo ne) a dřeváky. Každý jsme to vzal a utíkali jsme na blok, kde jsme byli sepisováni a tetováni v předloktí levé ruky. Mnohému ruka otekla a bolela. Dostal jsem číslo Z-1931.

To všechno trvalo, než jsme byli všichni hotovi, do půl páté ráno. Každý jsme se hlady sotva vlekl, žízeň byla a nikde nic, čím by jsme se osvěžili. V 5 h jsme musili na ranní apel, kde jsme se musili seřadit do pětistupů a čekali jsme, až přijde blokový a SS. A zas nás všechny spočítali, jestli nikdo nechybí, a přitom padlo ran a kopanců k nespočítání.

Hned po apelu si každý oberkapo vzal sto až dvě stě lidí a hnali nás do práce. A utrpení se započalo. Musili jsme dřít do vypětí sil a při tom všem rány obušky gumovými a ocelovými a kopance do zesláblého těla. A to už byly mrtvoly a musilo se odnášet na krankenrevier. V poledne byla půlhodinová přestávka. To nám přivezli ve špinavých sudech tzv. oběd. Ale od takého oběda by utíkala i prasata a patřilo to lidem. Byla to než voda neslaná a v ní plaval burgán. Dělalí jsme do 6 h večer. V 7 h byl apel. Ten trval tak dvě hodiny. Šli jsme na blok, kde jsme dostali večeři. Byl to čaj z kopřiv a na osm mužů jeden chléb, který měl sotva 1,5 kg váhy. Po večeři, to bylo tak v půl jedenácté, šli jsme spát na kavalce nebo pryčny, dva muži na jednom. Přikrývka byla též jedna.

A tak šly pořád dni dál. Práce do úpadu, hlad, bití, týrání, vši, blechy, nemoci a mrtvoly. Před mými zraky umírali moji milí.

V Osvětimi jsem strádal jeden a půl roku. Potom jsem byl transportován do Buchenwaldu. Tam jsme lámali ve skále kámen. Po práci jsme musili vynést asi 200 m nahoru nejméně dvacetikilový kámen. Zažil jsem i nálet na Buchenwald, a to bylo přesně poledne. Byly bombardovány SS kasárny, kanceláře, brána a krematorium. Tam jsem byl sedm měsíců.

Odtamtud jsem byl odvezen do Dory. Tam se dělala továrna ve skále pod zemí, kde nejvíce vězňů zahynulo. Tam však bylo přeplněno, a tak musili někteří vězni zase jinam. A zase mezi nimi já. Teď přišel na řadu Harzung. Tam se jezdilo do té samé práce nákladním vlakem. Odtamtud jsem byl transportován do Erlichu. Tam jsem byl do února 1945. Potom jsem byl v Bergenu.

Po osvobození tábora jsem se vrátil do vlasti. Tam jsem marně hledal někoho z rodiny. Zůstal jsem sám. Jak to bylo hrozné! Plakal jsem nenávistí na válku. Tolik jsem ji nenáviděl. Všech 27 členů naší rodiny, z toho 13 dětí a naše dobrá matka, všichni byli obětí války, buď zahynuli v plynu nebo nelidským týráním.

Převzato z Nečas, C.: Nemůžeme zapomenout. Našti bisteras. Olomouc 1994.

(Zkráceno podle pamětníkova příspěvku pod názvem Vzpomínka Cikána na nacistické lágry, zaslaného 1. 2. 1958 do soutěže vzpomínkových, historických, dokumentačních prací tehdejšího Českého svazu protifašistických bojovníků. Rukopis je uložen v Historickém ústavu ČSA — Památník odboje ČSA a byl z něho publikován výňatek Bylo nás osmadvacet. In: Hvězdy svobody. Praha 1959, s. 60-62)